

Oponentský posudek na doktorskou disertaci Mgr. Miroslava Vencela
Hudební fyziologie, ergonomie a fyzioterapie v podpoře zdraví, prevenci a terapii
profesionálních postižení pohybového aparátu hudebníků a jejich využití v hudební pedagogice

Ve své doktorské disertační práci si autor Mgr. Miroslav Vencel vytyčil cíl představit a systematizovat problematiku hudební fyziologie, ergonomie, medicíny a fyzioterapie v kontextu vztahů mezi hudbou a zdravím (teoretická část), prozkoumat vliv fyzioterapie a kompenzačních cvičení na pohybový systém hudebníků (výzkumná část) a poukázat na možnosti využití uvedených poznatků v hudební pedagogice (didaktická část).

Jde o mezooborové téma, zasahující několik oblastí: fyziologii, medicínu, fyzioterapii, hudební pedagogiku. Je zřejmé, že v České republice zatím není fyzioterapii a medicíně, zaměřené na hudebníky, věnováno příliš mnoho pozornosti. Autor se snaží předloženou práci a svými aktivitami tuto mezeru zaplnit. Aby rozšířil a prohloubil své znalosti uvedené problematiky, strávil jeden rok studijního pobytu na špičkovém pracovišti Institutu pro hudební fyziologii a medicínu v Hannoveru v Německu. Je nepochybné, že vybudování pracoviště, zaměřeného na tuto problematiku v České republice, by mělo smysl, neboť i u nás mnoho hudebníků, žáků a studentů hudebních škol především středních a vyšších stupňů trpí obtížemi, souvisejícími s hrou na hudební nástroj. Volba a zpracování tohoto tématu jsou tedy prospěšné a aktuální.

K úplnému posouzení textu je třeba jak pohledu medicinského, tak pohledu hudebně-pedagogického. Můj pohled je pohledem hudebního pedagoga.

Práce o celkovém rozsahu 262 stran je rozčleněna do 14 kapitol: 1. Úvod, 2. Cíle a metody práce, 3. Uvedení do problematiky zdraví hudebníků, 4. Hudba a zdraví, 5. Hudební fyziologie, 6. Neurovědy v hudební fyziologii a medicíně, 7. Hudební medicína, 8. Hudební ergonomie, 9. Hudební medicína v klinických oborech a praxi, 10. Fyzioterapie a její význam pro hudebníky, 11. Podpora zdraví v profesionálním hudebním vzdělávání, 12. Výzkum, 13. Hudební fyziologie v hudebním vzdělávání – závěry pro praxi, 14. Závěr. Kapitoly jsou dále členěny v mnoho podkapitol. Autor obšírně mapuje současný stav dané problematiky, přináší mnoho informací, které nejsou v české odborné literatuře běžně dostupné. Pro mne jako hudebního pedagoga představují některé z těchto informací teoretické východisko a vysvětlení pro četné praxi v oboru zavedené a osvědčené postupy. Poznatky z fyziologie a medicíny tak mohou napomáhat formování např. nástrojových didaktik a metodik. Jako těžiště práce se mi jeví nejrozsáhlejší osmá kapitola, věnovaná hudební ergonomii. Obsahuje značné množství konkrétních informací, vztahujících se ke hře na různé hudební nástroje. Čtenáře – hudebníka zaujme řadou postřehů, souvislostí, rad a doporučení. Autor zde řeší pohybové a zdravotní aspekty hudebního umění, pohyb a polohu hudebníka z hlediska kineziologie a biomechaniky a neurofyziologii řízení pohybu. Zvláště velká pozornost je věnována dechovým nástrojům. Hra na ně přináší mimo obecné svalové problémy ještě specifické problémy v souvislosti s nátiskem a dechem. V kapitolách, věnovaných přehledu teoretických poznatků, vychází autor z literatury, ze zkušeností, nabytých během studijního pobytu a z dalších zdrojů a předkládané informace komparuje. Ve 12. kapitole publikuje vlastní výzkum a jeho výsledky. Frekventanty výzkumu byli profesionální hudebníci, hudební pedagogové, studenti hudebních akademií, konzervatoří a ZUŠ. Výzkum probíhal na Hochschule für Musik, Tanz und Medien v Hannoveru, na Pedagogické fakultě UK v Praze, v rehabilitačním centru pro hudebníky v Praze na Strahově, na ZUŠ Bedřicha Smetany v Plzni a v rodinném prostředí. Experiment probíhal s osmi frekventanty individuálně a obsahoval vyšetření pohybového aparátu a způsobu hry na nástroj, fyzioterapii a pohybovou edukaci (asistované cvičení), poté opět hru na nástroj a dotazování na prožívané pocity. U dvou probandů proběhlo cvičení jednorázově, u čtyř ve dvou setkáních, u jednoho třikrát a u jednoho sedmkrát. Autor si vytvořil čtyři hypotézy, z nichž dvě se potvrdily plně a dvě částečně. Vzniká otázka, zda jednorázové (ve dvou případech), či dvakrát realizované (ve

čtyřech případech) asistované cvičení může přinést plný očekávaný efekt pro osobu probanda a poskytnout průkazný argument pro potřeby výzkumu. Výuka hudebníka není totiž jednorázový akt, je to vždy dlouhotrvající proces. Jde o získávání návyků, jichž není možné dosáhnout na základě jednorázového návodu. Mám za to, že v případě úpravy pohybových návyků je třeba též dlouhodobější spolupráce se zkoumaným jedincem.

Text je přehledně a logicky uspořádaný, jazyk je kultivovaný, srozumitelný a výstižný. Určitým nedostatkem jsou gramatické chyby, zapříčiněné pravděpodobně skutečností, že autorovou matřštinou je slovenština. Jde nejčastěji o chybná přičestí minulá, např. str. 53 „metody otevřeli, vytvořili“, str. 56 „děti se učili“, str. 71 „zkušenosti mohli být využity“, str. 156 „znanosti těla by poskytli“, případně jiné slovakismy, např. str. 69 „...hudební vysoké umění vplývá spíše negativně na zdravotní stav...“

Text splňuje standardní požadavky na formální náležitosti disertační práce: samotný text je doplněn obšírným seznamem literatury, abstraktem v českém a anglickém jazyce, grafy a vyobrazeními.

Závěr

Na základě prostudování předložené disertace konstatuji, že naplnila stanovený cíl a splňuje podmínky kladené na disertační práci.

Předloženou doktorskou disertační práci Mgr. Miroslava Vencela *Hudební fyziologie, ergonomie a fyzioterapie v podpoře zdraví, prevenci a terapii profesionálních postižení pohybového aparátu hudebníků a jejich využití v hudební pedagogice* doporučuji k obhajobě.

V Praze 8. 6. 2015

Libuše Tichá